

فصلنامه پیام فرهیختگان (علوم تربیتی)
سال سوم، شماره ۱۲، زمستان ۱۳۹۷

بررسی میزان موفقیت طرح آموزش اولیای بی سواد دانش آموزان در مدارس استان کرمانشاه^۱

فرهاد پروانه* / عادل سلیمانی**

چکیده

از طرح‌های بسیار مهم سازمان نهضت سوادآموزی طرح باسواد کردن اولیای بی سواد دانش آموزان است؛ که از دلایل اهمیت این طرح علاوه بر ریشه‌کن کردن بی سوادی در کشور، می‌توان به باسواد کردن اولیاء، میزان مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های مدرسه و پیشرفت تحصیلی و تربیتی فرزندان آنان نام برد، طرح آموزش اولیای بی سواد دانش آموزان در استان کرمانشاه در سال‌های تحصیلی ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ به اجرا درآمده است. پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان موفقیت طرح آموزش اولیای بی سواد در استان کرمانشاه، انجام شده است. بدین منظور با استفاده از روش توصیفی - پیمایشی و با کمک ابزار پرسشنامه و نرم‌افزار نرم افزار SPSS به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شد. بر اساس یافته پژوهش، طرح آموزش اولیای بی سواد دانش آموزان در استان کرمانشاه در سال‌های ۹۴ و ۱۳۹۳ بسیار موفقیت آمیز به اجرا درآمده است.

واژگان کلیدی: موفقیت، اولیای بی سواد، طرح آموزشی، نهضت سوادآموزی.

۱- این مقاله از طرح پژوهشی به همین عنوان که برای معاونت سوادآموزی اداره کل آموزش و پرورش استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۵ با موفقیت به انجام رسیده است، استخراج شده است.

* دانشجوی دکتری تاریخ اسلام دانشگاه لرستان - مسئول سوادآموزی - farhad.parvaneh@yahoo.com

** دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه خوارزمی تهران.

مقدمه

آموزش و پرورش به عنوان عامل کلیدی توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی از دیرباز در رشد فردی و اجتماعی، تداوم و بقای جوامع بشری نقش حیاتی ایفا کرده است، در واقع آموزش و پرورش رشد انسان‌ها را عمیق‌تر و هماهنگ‌تر می‌کند و همگام با آن، فقر، محرومیت، جهل، ظلم و جنگ را کاهش می‌دهد؛ اما آموزش و پرورش به تنهایی جوابگوی تمامی نیازهای آموزشی مردم جامعه نیست، زیرا همیشه تعدادی از افراد جامعه به علل گوناگون یا به مدرسه راه پیدا نمی‌کنند و یا از گردونه آموزش رسمی خارج می‌شوند و به خیل عظیم بی‌سوادان جامعه می‌پیوندند (قلناش، رمضان و زارع، ۱۳۹۷). امروزه آموزش سوادآموزی، به عنوان یک عامل کلیدی برای رشد اقتصادی، ارتقاء مهارت شغلی افراد و مهارت‌های زندگی اهمیت یافته است. به همین دلیل گسترش آموزش و پرورش و کاهش درصد بی‌سوادی یکی از شاخص‌های مهم توسعه و پیشرفت محسوب می‌شود. بی‌سوادی یکی از عمده‌ترین دلایل عدم توانایی کشورهای توسعه‌نیافته توسعه‌نیافته برای خروج از دور باطل فقر و توسعه‌نیافتگی است. کارشناسان مسائل رشد و توسعه، میزان و سطح سواد را به عنوان یکی از بارزترین شاخص‌ها در تعیین رشد فرهنگ و تکنولوژی هر ملتی در نظر گرفته و از سواد به عنوان بزرگ‌ترین عامل فرهنگ‌ساز و پویایی فرهنگی و نخستین و مؤثرترین اهرم برای رشد فرهنگی، صنعتی و تکنولوژی یک کشور یاد می‌کنند. (نمارک و همکاران، ۲۰۱۱) و برنامه‌ریزی سوادآموزی با این تصور که بزرگ‌سالان بی‌سواد باسواد شوند بنا شده است. این مفهوم به وضوح در ادبیات گسترده آموزش بزرگ‌سالان بیان شده است (برکت، ۲۰۱۶)؛ چرا که آموزش بزرگ‌سالان یک پدیده سیاسی، اجتماعی و فرهنگی است (هوبکاوا و سمردوا، ۲۰۱۴).

امروزه مسئله بی‌سوادی یکی از مهم‌ترین مسائل جامعه بشری، مخصوصاً کشورهای جهان سوم است، نقش سواد، دانش و آگاهی در توسعه فنی، تکنولوژی، اقتصادی و اجتماعی جوامع به خوبی آشکار است (جنسس و جراد، ۲۰۰۸). وجود بی‌سوادی زیاد در میان کشورهایی مانند ایران، هندوستان، چین و مصر که خود وارث فرهنگ و تمدن غنی و دیرینه هستند، مایه شگفتی و تأمل بوده

۱- Neumark et al

۲- Barakat

۳- Hubackova & Ilona Semradova

۴- Genesee, F., & Jared, D.

و هست. علی‌رغم تأکید بر سوادآموزی و اهمیت فوق‌العاده آن، متأسفانه مسئله بی‌سوادی یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های جامعه بشری، مخصوصاً کشورهای توسعه‌نیافته است. علاوه بر این، یکی از شاخص‌های رشد در جوامع متمدن، میزان بهره‌مندی مردم آن کشور از حداقل سواد نوشتن و خواندن است. بدیهی است مبارزه با بی‌سوادی نه تنها در مقوله توسعه فرهنگی به‌عنوان نخستین گام قلمداد می‌شود، بلکه در حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی و سیاسی نیز حائز اهمیت ویژه‌ای است. هر چه افراد جامعه به سمت باسواد شدن پیش روند، یقیناً سیر تحول و رویکرد آن جامعه به سمت مفهوم توسعه امر سریع‌تری خواهد بود. در واقع، قدرت آموزش بزرگسالان طیف گسترده‌ای از حوزه‌ها در زندگی ماست و محیط‌های مختلف از خانواده تا محل کار و ... را تحت تأثیر قرار می‌دهد (یونسکو، ۱۹۹۷). بر این اساس در ۳۰ سال گذشته، تصمیم‌گیرندگان اتحادیه اروپا به آموزش سواد جهت توسعه رقابت و اشتغال، نقش فعال شهروندی و توسعه فردی توجه داشته و در سراسر اروپا توجه ویژه‌ای به آموزش بزرگسالان به‌عنوان جمعیت فعال می‌شود (دیمیتریسکو و همکاران، ۲۰۱۵). در این راستا در طول دهه گذشته، تغییرات مهمی در سیاست‌های آموزش بزرگسالان و آموزش مداوم در بسیاری از کشورها در سراسر جهان رخ داده است (اکساکال و کازیرا، ۲۰۱۵).

در کشور ایران از سال‌های پیش مبارزه با بی‌سوادی و آموزش بزرگسالان مطرح گردیده است، اما هنوز هم بخش قابل‌توجهی از افراد بزرگسال جامعه مخصوصاً در مناطق روستایی بی‌سواد هستند که بیشتر این تعداد هم مربوط به زنان جامعه می‌باشد. قبل از انقلاب اسلامی ارگان‌های مختلفی چون سازمان تعلیمات اکابر، سازمان آموزش سالمندان، سازمان آموزش بزرگسالان، کمیته ملی پیکار یا بی‌سوادی، سازمان جهاد ملی سوادآموزی در امر ریشه کن کردن بی‌سوادی تلاش‌های بسیاری انجام دادند اما به‌طور کامل نتوانستند که این تصمیم را عملی کنند و هر کدام از آن‌ها به دلایلی منحل شدند و نتوانستند کاری را که آغاز کرده بودند به پایان برسانند و حال پس از پیروزی انقلاب اسلامی که به فرمان امام (ره) سازمان نهضت سوادآموزی تشکیل و کار خود را آغاز کرد، توانسته است این معضل بزرگ را اصلاح کند، با این گستردگی که اقدامات خود را شروع کرده در امر باسواد کردن افراد بزرگسال موفق بوده است (اساسنامه نهضت سوادآموزی، ۱۳۹۳). از این رو پرداختن به امر سوادآموزی

و سرمایه‌گذاری در این بخش از وظایف دولتمردان محسوب می‌شود و اجرای طرح‌ها و برنامه‌های مختلف در این زمینه می‌تواند به ریشه‌کنی بی‌سوادی کمک شایانی بکند، یکی از مهم‌ترین برنامه‌ها و طرح‌های که در سال‌های ۹۳ و ۹۴ در استان کرمانشاه به اجرا درآمد، برنامه آموزش اولیای بی‌سواد دانش‌آموزان بود؛ که این پژوهش سعی بر آن دارد که میزان موفقیت طرح موردنظر را در سال‌های مذکور موردبررسی قرار دهد. در همین راستا سؤال‌های زیر مطرح شد:

- ۱) موفقیت برنامه آموزش اولیای بی‌سواد دانش‌آموزان در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ در استان کرمانشاه (از نظر کمی و کیفی) به چه میزان بوده است؟
- ۲) میزان موفقیت برنامه آموزش اولیای بی‌سواد بر سواد خواندن تا چه میزان بوده است؟
- ۳) میزان موفقیت برنامه آموزش اولیای بی‌سواد بر مهارت نوشتن تا چه میزان بوده است؟
- ۴) میزان رضایت شرکت‌کنندگان در برنامه آموزش اولیای بی‌سواد تا چه میزان بوده است؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه‌ی گردآوری داده‌های موردنیاز از نوع توصیفی-پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری در این تحقیق شامل تمامی اولیای بی‌سوادی که در طرح برنامه آموزشی اولیای بی‌سواد دانش‌آموزان در کل استان کرمانشاه (به تفکیک هر ناحیه) و در دو سال موردنظر (۹۳-۹۴) وجود داشتند و در برنامه شرکت نموده‌اند، می‌باشد. حجم نمونه در این تحقیق شامل تمامی اولیای بی‌سوادی که در طرح برنامه آموزشی اولیای بی‌سواد دانش‌آموزان در کل استان کرمانشاه (به تفکیک هر ناحیه) و در دو سال موردنظر (۹۳-۹۴) قبول شده‌اند، می‌باشد. برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. به طوری که از تعداد حجم نمونه (قبول‌شدگان در طرح ۲۸۷۴ هزار نفر)، تعداد ۳۸۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم جامعه انتخاب شدند که تمامی مناطق و نواحی به تناسب میزان افراد شرکت‌کننده در طرح دارای نمونه باشند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شد که با توجه به مبانی نظری و مصاحبه با مسئولان نهضت سوادآموزی و همچنین شرکت‌کنندگان در طرح اولیای بی‌سواد به صورت محقق ساخته طراحی شده بود. پرسشنامه مذکور به صورت بسته پاسخ و شامل ۱۲ سؤال بسیار ساده و راحت چهارگزینه‌ای در مقیاس لیکرت (خیلی خوب - خوب - متوسط - ضعیف) و در چهار بخش (الف: مهارت خواندن مطالب، ب: مهارت نوشتن، ج: میزان رضایت مندی، د: امکانات و تجهیزات) که

ضمن داشتن صراحت و عینی بودن دارای معنای واحد و مشترک برای تمام پاسخ‌گویان بود. به‌منظور تعیین روایی و پایایی پرسشنامه از نظر اساتید مجرب و صاحب‌نظر در این زمینه استفاده شد و پرسشنامه در اختیار پنج نفر از اساتید و متخصصان این عرصه قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد تا قابلیت هر پرسش را برای سنجش متغیر موردنظر مشخص کنند. لذا طی چند مرحله پرسشنامه موردنقد و بررسی اساتید قرار گرفت. به‌منظور سنجش پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، بنابراین پرسشنامه در میان ۳۰ نفر از جامعه آماری توزیع شد و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری‌شده، از آمار توصیفی فراوانی، درصد، میانگین، میانه، مد و ...، برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کلموگروف اسمیرنوف، برای بررسی مؤثر بودن هر یک از مؤلفه‌ها از آزمون تی تک نمونه‌ای مقایسه با میانگین نظری و برای رتبه بندی میزان اهمیت هر یک از مؤلفه‌های کیفی در میزان موفق بودن طرح از آزمون فریدمن استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

الف) یافته‌های آمار توصیفی

الف: توجه به داده‌های گردآوری شده، نخست به کمک آمار توصیفی، ویژگی‌های متغیرهای تحقیق (میانگین، میانه، مد، انحراف استاندارد، کمترین مقدار و بیشترین مقدار) تحلیل شده است که در جدول زیر اطلاعات دقیق‌تر آن آمده است. (جدول ۱).

جدول ۱، آمار توصیفی

متغیرها	میانگین	میانه	مد	انحراف استاندارد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار
خواندن	۱۸/۵۰۲	۱۸	۲۰	۲/۶۸۰	۱۱	۲۴
نوشتن	۱۸/۳۷۰	۱۹	۲۰	۲/۸۴۰	۱۲	۲۴
رضایت	۱۹/۳۷۰	۱۹	۲۰	۲/۹۷۰	۹	۲۴
فضا و تجهیزات	۱۸/۱۷۰	۲۰	۲۱	۳/۰۰۸	۱۱	۲۵

همانطور که یافته‌های این جدول نشان می‌دهد میانگین متغیر خواندن برابر ۱۸/۵۰۲، متغیر نوشتن برابر ۱۸/۳۷۰، متغیر رضایت برابر ۱۹/۳۷۰ و متغیر فضا و تجهیزات برابر ۱۸/۱۷۰ می‌باشد.
 ب: در ادامه برای تعیین موقعیت گروه قبل از اجرای برنامه آموزش اولیای بی‌سواد و بعد از اجرای برنامه، طبق جدول زیر تحت عنوان گروه کنترل و گروه آزمایش، میانگین و میزان انحراف استاندارد آن‌ها مشخص گردید. (جدول ۲)

جدول ۲: موقعیت قبل و بعد از اجرای برنامه آموزش اولیای بی‌سواد

متغیر	گروه	پیش آزمون		پس آزمون		اختلاف پیش و پس آزمون	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	d	p
خواندن	آزمایش	۳۷/۱۰	۵/۰۲۱	۳۸/۶۹	۶/۱۲۸	-۱/۶	/۱۹
	کنترل	۳۸/۴۰	۵/۳۶۱	۳۷/۴۵	۵/۶۵۲	/۸۵۰	/۲۷
نوشتن	آزمایش	۲۲/۰۹	۲/۸۰۶	۱۸/۵۹	۲/۲۸۱	-۲/۴	/۰۰۲
	کنترل	۲۳/۳۴	۴/۰۷۵	۲۳/۱۰	۳/۷۷۱	/۳۶۵	/۴۲
فضا و تجهیزات	آزمایش	۶۲/۸۰	۱۱/۸۱۵	۴۸/۵۲	۹/۴۲۰	۳/۳	/۰۰۱
تجهیزات	کنترل	۶۱/۷۰	۸/۲۲۰	۶۰/۱۲	۷/۵۴۲	-/۳۳۴	/۵۳
رابطه مثبت کلی	آزمایش	۹۲/۹۴	۱۶/۵۲۰	۱۱۲/۴۰	۱۱/۵۸۹	-۷/۵	/۰۰۲
کلی	کنترل	۹۶/۸۹	۱۱/۱۹۵	۹۸/۹۹	۱۱/۶۲۰	۰/۰۰	۱/۰۰۰

با نگاهی به جدول فوق که میانگین و انحراف استاندارد دو گروه پیش‌آزمون و پس‌آزمون را نشان می‌دهد، متوجه می‌شویم که میانگین و انحراف معیار دو گروه اولیای بی‌سواد و باسواد، وابستگی و رابطه مثبت کلی گزارش شده است. یافته‌های بخش دیگر نشان می‌دهد که در طول زمان (اختلاف پیش‌آزمون و پس‌آزمون) رابطه مثبت کلی برای گروه آزمایش معنادار می‌باشد و اما یافته‌های گروه کنترل نشان می‌دهد که هیچ‌کدام از تفاوت‌ها معنادار نمی‌باشد.

ب) یافته‌های آمار استنباطی

در بخش آمار استنباطی تحقیق، پس از گردآوری پرسشنامه‌ها و استخراج داده‌های اولیه حاصل از پرسشنامه‌ها به حالت قابل استفاده، نرم‌افزار آمار توصیفی SPSS به کاررفته است. در این تحقیق از آزمونه‌ای آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، آزمون t تک نمونه‌ای و تحلیل واریانس فریدمن استفاده شده است.

الف: در ابتدا به منظور بررسی و میزان توزیع متغیرها و نرمال بودن آن‌ها، از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد. (جدول ۳)

جدول ۳ بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها

متغیر	مقدار تفاوت			سطح معناداری sig
	قدر مطلق	مثبت	منفی	
خواندن	.۱۴۰	.۰۹۴	-.۱۴۰	.۰۸۴
نوشتن	.۱۴۰	.۰۸۰	-.۱۴۰	.۰۵۴
رضایت	.۱۱۴	.۰۸	-.۱۱۴	.۱۷۰
فضا و تجهیزات	.۱۱۹	.۰۱۰۲	.۱۱۹	.۱۳۹

نتیجه حاصل از جدول سه نشان می‌دهد که سطح معناداری آزمون نرمال بودن متغیرهای فضای آموزشی، خواندن، نوشتن و رضایت، است، بنابراین فرض صفر (نرمال بودن توزیع متغیرها) رد نشده و با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت توزیع متغیرها نرمال است؛ بنابراین برای بررسی پیش فرض‌های تحقیق می‌توان از آزمونه‌ای پارامتریک t (تک نمونه‌ای) استفاده کرد؛ بنابراین برای پاسخ‌گویی به پرسش‌های پژوهش با توجه به نتایج حاصل از جدول شماره چهار در ادامه مطلب پرداخته می‌شود.

ب: به منظور بررسی نتایج اصلی از جواب‌های مربوط به پرسشنامه و میزان جواب دهی پاسخگوها به هرکدام از موارد چهارگانه سؤالات و میزان تأثیرپذیری و موفقیت در هرکدام از موارد، با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای به نتایج ذیل دست پیدا کردیم. (جدول ۴)

جدول ۴: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

متغیر	میانگین	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	مقدار t
خواندن	۱۸/۵۲	۲۳/۷۹۰	۳۶۶	/۰۰۱	۱/۴۵۰
نوشتن	۱۸/۴۰	۲۱/۹۸۰	۳۷۴	/۰۰۱	۱/۴۵۰
رضایت	۱۹/۳۱	۲۷/۸۹۰	۳۷۸	/۰۰۱	۱/۴۵۰
فضا و تجهیزات	۱۸/۱۶	۲۲/۸۶۰	۳۷۴	/۰۰۱	۱/۴۵۰

بر اساس نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول شماره چهار، مقدار آماره t برابر ۲۳/۷۹۰ و میانگین ۱۸/۵۲ می‌باشد که میانگین مشاهده شده از میانگین فرضی بیشتر است؛ بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که از دیدگاه پاسخ‌گویان، برنامه آموزش اولیای بی‌سواد به میزان زیادی بر خواندن آن‌ها تأثیر گذاشته است و رابطه معناداری بین برنامه آموزش اولیای بی‌سواد و سواد خواندن آن‌ها وجود دارد.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول شماره چهار، مقدار آماره t برابر ۲۱/۹۸۰ و میانگین ۱۸/۴۰ می‌باشد که میانگین مشاهده شده از میانگین فرضی بیشتر است؛ بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که از دیدگاه پاسخ‌گویان، برنامه آموزش اولیای بی‌سواد به میزان زیادی بر سواد نوشتن آن‌ها تأثیر گذاشته است و رابطه معناداری بین برنامه آموزش اولیای بی‌سواد و سواد خواندن آن‌ها وجود دارد.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول شماره چهار، مقدار آماره t برابر ۲۷/۸۹۰ و میانگین ۱۹/۳۱ می‌باشد که میانگین مشاهده شده از میانگین فرضی بیشتر است؛ بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که از دیدگاه پاسخ‌گویان، از برنامه آموزش اولیای بی‌سواد به میزان زیادی رضایت داشته‌اند و از نظر کیفیت و اجرای برنامه آموزشی اولیای بی‌سواد بسیار موفقیت‌آمیز و موردقبول پاسخ‌گویان بوده است.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول شماره چهار، مقدار آماره t برابر ۲۲/۸۶۰ و میانگین ۱۸/۱۶ می‌باشد که میانگین مشاهده شده از میانگین فرضی بیشتر است؛ بنابراین با

اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که از دیدگاه پاسخ‌گویان، امکانات و فضا و تجهیزات برنامه آموزش اولیای بی‌سواد مناسب بوده و به میزان زیادی از این امکانات رضایت داشته‌اند.
ج: در ادامه برای تعیین میزان تأثیرپذیری (رتبه‌بندی و اولویت‌بندی موارد چهارگانه مورد پرسش) از آزمون فریدمن استفاده گردید. (جدول ۵)

جدول ۵: آزمون فریدمن

آماره کای دو	درجه آزادی	سطح معناداری
۴۷/۸۵۲	۳	۰/۰۰۰

نتیجه حاصل از جدول شماره چهار نشان می‌دهد که سطح معناداری آزمون ۰/۰۰۰ است و باتوجه به اینکه سطح معناداری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است، با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که تأثیرپذیری و رضایت موارد مورد پرسش (نوشتن، خواندن، رضایت از دوره آموزشی، فضا و تجهیزات) به یک اندازه و میزان نبوده و می‌توان آن‌ها را اولویت و رتبه‌بندی کرد. (جدول ۶)

جدول شماره شش: رتبه‌بندی متغیرها

رتبه	میانگین رتبه	متغیر
۴	۲/۲۴	فضا و تجهیزات آموزشی
۳	۲/۲۹	خواندن
۲	۲/۴۵	نوشتن
۱	۲/۵۸	رضایت‌مندی

نتایج حاصل از جدول شماره پنج نشان می‌دهد که از بین موارد و سؤالات پرسشنامه، به ترتیب میزان رضایت‌مندی از دوره در رتبه اول، تأثیر دوره آموزشی بر نوشتن در رتبه دوم، تأثیر دوره آموزشی بر خواندن اولیای بی‌سواد در رتبه سوم و میزان رضایت‌مندی و اظهارنظر و استفاده از فضا و تجهیزات در رتبه چهارم قرار دارد.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده و در پی پاسخ به سؤال اصلی این پژوهش و رسیدن به هدف اصلی، می‌توان گفت که برنامه آموزش اولیای بی‌سواد دانش‌آموزان در دو سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ در استان کرمانشاه، از نظر کمی و آماری (درصد شرکت‌کننده و درصد قبولی) زیاد موفق نبوده است ولی از نظر کیفی (میزان تأثیرگذاری) به میزان زیادی موفق گردیده است.

به‌عبارت‌دیگر با توجه به تجزیه و تحلیل نتایج، می‌توان به این نتایج رسید که از میان شاخص‌های چهارگانه مورد پرسش، بیشترین درصد جواب پاسخ‌گویان رضایت از اجرا و کیفیت دوره (رضایت از نحوه برخورد مربی، شیوه برگزاری امتحانات و کلاس درس) به میزان خیلی خوب بوده است. همچنین نتایج حاصل از پرسشنامه نشان می‌دهد که درصد بالایی از پاسخ‌گویان از نظر خواندن و نوشتن و تأثیر برنامه آموزش اولیای بی‌سواد بر این دو مقوله بسیار زیاد بوده است که این خود نشان از موفقیت برنامه موردتحقیق دارد. پس به‌صورت کلی می‌توان نتیجه گرفت که میزان موفقیت برنامه آموزش اولیای بی‌سواد از نظر کیفی (تأثیرگذاری بر خواندن و نوشتن و میزان سواد اولیا) موفقیت‌آمیز بوده است.

می‌توان در یک جمع‌بندی کلی به این نتیجه رسید که برنامه آموزش اولیای بی‌سواد دانش‌آموزان در دو سال موردنظر تا حدود زیادی موفقیت‌آمیز بوده است. مهم‌ترین محدودیت‌ها و مشکلاتی که در این تحقیق وجود داشت، به‌طور خلاصه عبارت‌اند از: به دست آوردن آمار و تعداد دقیق اولیای بی‌سواد تا حدود زیادی با دشواری انجام گرفت. تعداد زیاد شهرستان‌ها و نواحی مختلف آموزش و پرورش استان کرمانشاه و بعد مسافت هرکدام از آن‌ها برای اطلاع دقیق از آمار و ... محدودیت‌های را به دنبال داشت. همچنین جمع‌آوری پرسشنامه با توجه به حجم نمونه به‌سختی انجام گرفت. درنهایت با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود که طرح‌های دیگری که در سازمان نهضت سوادآموزی به مرحله اجرا درآمده است نیز همانند این طرح موردبررسی قرار گیرد تا میزان موفقیت و مشکلات احتمالی موردبررسی قرار گیرد. این اقدام در بالا بردن کیفیت و انجام بهتر طرح‌های مختلف نهضت سوادآموزی، می‌تواند سودمند واقع گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود که پژوهشگر قبل از هرگونه اقدامی در زمینه طرح‌های پژوهشی نهضت سوادآموزی با تمام مسائل مربوط به این سازمان آشنایی کافی داشته باشد.

منابع

۱. سازمان نهضت سوادآموزی. (۱۳۷۸). *گزارشی از وضعیت سوادآموزی در جمهوری اسلامی ایران*. تهران.
۲. سازمان نهضت سوادآموزی. (۱۳۹۳). *اساسنامه آموزشی، سنجش و ارزشیابی دوره‌های سازمان نهضت سوادآموزی*. تهران، نشر.
۳. قلاتاش، عباس؛ رضائی، سیده گل افروز و زارع، رحیم. (۱۳۹۷). *شناسایی و اولویت بندی نیازهای آموزشی سوادآموزان تحت پوشش نهضت سوادآموزی استان فارس - رویکرد ترکیبی*. پژوهش‌های برنامه درسی، ۸(۱)، ۱۲۳-۱۵۰.
4. Aksakal, B., & Kazu, I. Y. (2015). *Comparison of Adult Education Policies in Turkey and European Union*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 177, 235-239.
5. Dimitrescu, M., Sârbu, L. V., & Lacroix, Y. (2015). *European trends for adults education in lifelong learning strategy: modern methods and romanian skills in training management*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 180, 1161-1169.
6. Genesee, F., & Jared, D. (2008). *Literacy development in early French immersion programs*. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 49(2), 140.
7. Hubackova, S., & Semradova, I. (2014). *Research study on motivation in adult education*. *Procedia-social and behavioral sciences*, 159, 396-400.
8. Neumark, D., Johnson, H., Li, Q., & Schiff, E. (2011). *An Assessment of Labor Force Projections through 2018: Will Workers Have the Education Needed for the Available Jobs?*. AARP.
9. UNESCO. (1997). *Fifth International Conference on Adult Education*, Hamburg, Germany 14-18 July 1997. UNESCO.

